

ב*

בדין מקפיד על עירובו וחולק את עירובו

(ב) בחכ"צ סי' קי"ב כ' דאסור לעשות עירוב לכל העיר בכמה בתי כנסיות, ועי' בזה לקמ', והוכיח דאפי' במזכה העירוב לכולם אסור לחלוק העירוב כדשמואל, מהא דשמואל עצמו ס"ל דהמקפיד על עירובו אינו עירוב, ולפי"ז אף כשכ"א נותן פת משלו יש לכולם זכי' בכל פת ופת, ואעפ"כ אסור לחלוק העירוב, אלמא ס"ל דפלוגתא שמואל ור"ח היא באופן הקנאת העירוב, ולר"ח א"ל להקנות ממש את העירוב.

ומדברי הר"מ שהאריך ליתן טעם הנ"ל דלא הוא עירוב ולא כ' בפשיטות דכיון דמקפיד לא זיכה להם, משמע דלא כהחכ"א, ואף לשמואל א"ל להקנות לכולם.

וע"כ נ"ל כמש"כ בחזו"א ר"ס כ"ג דלר"ח אע"ג דמקפיד על עירובו הוא עירוב דסו"ס קבעו כולם דירתן בבית אחד, ולשמואל איכא חנאי בעירוב שלא יהיו מקפידין עליו אף כשחצרו יאכל את שלו, ומשמע דלכו"ע צידו להקפיד וע"כ משום דפת שנותן לא יאכל מרשותו דאי יאכל מרשותו מה לנו בהקפדתו והרי אינו שלו. ולדבריו א"ש טעם הר"מ, דאע"ג דא"ל להקנות הפת לאחרים מ"מ איכא חנאי שלא יקפידו דאז נראה שאינם כולם כשומפין.



(ג) ועיקר דברי החכ"א במניחים עירוב בכמה בתי כנסיות דאפי' יזכו כל עירוב לכל בני העיר לא מהני, כ' דזהו נמי בכלל חולק את עירובו דאי במזכה העירוב לכולם יכול לחלקו לא הוה שתיק תלמודא והפוסקים מלפרש כן, ומו דענין העירוב הוא שאנו רואים שכולם דרים בבית אחד או בחצר אחת וכל הרשות משועבדת לאותו מקום, וכיון

(א) עירובין מ"ט א' אר"י אמר שמואל המקפיד על עירובו אין עירובו עירוב מה שמו עירוב שמו, ר' חנינא אמר עירובו עירוב וכו', אר"י אמר שמואל החולק את עירובו אינו עירוב וכו', ומרמי [דשמואל] למה לי, נריכי וכו'. בחדושי הרשב"א מסכים עם הראב"ד דפסק כר"ח דקי"ל כותי' לגבי שמואל, ועוד דמיקל בעירוב, אבל בחולק את עירובו הלכה כשמואל דלא אשכחן מאן דפליג עליה, וכ' שכ"מ דעת הרי"ף, וזהו כדאמרו בצריכותא די"ל דמיפלג עירובו גרע טפי.

אולם ברא"ש כ' דהלכה כשמואל שכן דעת אבי ס"ח א' דלא הי' מוכה לכל בני המבוי כיון דאי בעו ליה מיני' לא הי' אפשר לו ליתן להם בטל השיטוף.

וצ"ב דהא כשאני מוכה להם זו סברא פשוטה דכשאין כוונתו להקנות וליתן להם כשירצא דלא מהני, וכ"ד הראב"ד פ"ה מהל' עירובין ה"ב דרק במזכה לבני המבוי משלו אי מקפיד מליתן להם לא מהני, וכן מוקים לצרייתא שם אחד מבני מבוי שזיקש יין ושמן ולא נתנו לו בטל השיטוף ע"כ, דמיירי במזכה, ואזיל לטעמי' דפוסק כר"ח דמקפיד על עירובו הוא עירוב דנ"ל דמיירי כשכ"א נותן חלקו בעירוב, דלא תקשי לי' מהצרייתא.

והרא"ש ע"כ לא מחלק בין מוכה לכל בני המבוי לבין כשכ"א משתתף בעירוב.

והר"מ שם כ' דכשאחד מבני מבוי זיקש היין והשמן של עירוב ולא נתן לו בטל השיטוף מטעם שיהרי גילה דעתו שאינן כולם כשומפין שאין מקפידין וע"ז, ואי ס"ל דמקפיד לא מהני רק במזכה לא הי' זקוק לטעם זה.

* שיעור מורינו ורבינו שליט"א ביום היארצייט של מרז החזו"א זללה"ה — ט"ו מרחשון תשנ"ז.

הרא"ש והר"מ דמקפיד על עירובו מיירי אף במזכה לאחרים, י"ל דבחולק את עירובו שמזכה לאחרים מיירי שמזכה במקום אחד לחלק מהדירין ובמקום האחר לשאר הדירין.

מיהו לטעם הר"מ דזעיין שיהיו כשותפין שאין מקפידין זע"ז ואף במזכה לשאר הדירין, י"ל דזעיין שיהא מונח במקום אחד כהכ"ז, אבל אינו מוכרח.

אולם להרא"ז וסייעתו דסוגיין לא מיירי במזכה לשאר הדירין לא אשכחן לאסור בזה כשמזכה העירוב לכולם בכמה מקומות, אבל כבר כ' החכ"ז דלא אשכחן בתלמודא ופוסקים שמחלקים בזה.

וצ"ע בדעת המ"ז סי' שס"ו ס"ק ל"א שמסתפק במזכה לכולם דיכול ליחזו ב' כלים, ומדלא הזכירו הפוסקים דבר זה כ' דמשמע דס"ל דלא פלוג רבנן, ונשאר צ"ע, ובס"ק ל"ג כ' בפשיטות כהכ"ז דאע"ג דמזכה לכולם יש ליזהר שלא להניח עירוב בכמה בתי כנסיות, וז"ע מ"ש חולק עירובו ב' כלים מחולק עירובו ב' בתי. ומשמע דמחלק ב' כלים קיל, אע"ג דהכ"ז אינו מחלק בזה, מיהו בגמ' משמע דלא שנה, וז"ע.

שו"ר משמעות המ"ז דלא הביא כל דברי החכ"ז שכ' שלא לעשות ב' עירובין אע"פ שמזכה כל עירוב לכל העיר, ורק כ' שלא יחלקו את העירוב של כל העיר ב' בתי כנסיות. וכן משמע בבא"ל לקמ' סי"ד ד"ה מדרך שכ' מהאחרונים דלכתחילה טוב לעשות לעצמו עירוב בכל ע"ש אע"פ שעשו עירוב בשביל כל העיר, וכ' דמ"מ לא יצרך עליו וגם נכון שיתן לאחר שיזכה בעירוב בשביל כל העיר. וכיון שעושה כן שמא יתקלקל העירוב של העיר אפי' אינו מתנה בפירוש מסתמא מתפרש כך דיחול העירוב שלו רק אם העירוב של העיר יתקלקל.

שהעירוב מונח ב' בתי נמצא שהרשות משועבדת לב' בתי. והוצ"ד בשע"ת לסי' שס"ו ס"ד וכ' שניחוחו בביהכ"נ היותר גדול בעיר, וכ"כ במ"ז שם.

וצ"ע דהנה בג' חזרות הפתחות זל"ז תנן מ"ה ב' עירובו שתיים [החילונות] עם האמלעית היא מותרת עמהן והן מותרות עמה וצ' החילונות אסורות זו עם זו, וע"כ האמלעית משתתפת ב' עירובין ע"כ"א מהחילונות ולא אמרינן דא"א דחזר האמלעית משתעבד לב' רשות.

וצ"ל דב' עירובין שאני דאין חסרון שיהיו ב' מקומות, אבל כשעושים עירוב אחד לכולם נריך שיהיו כולם כשותפין, והעירוב המשותף יהי דוקא בבית אחד לכולם. ואפשר דחכמים פליגי אדר"ש לק' מ"ח ב' משום קושיא זו.

איצור החכמה

ולק' מ"ח ב' אמרו וכיון דעירבה אמלעית ביהדי חילונה הו"ל חדא, וכי הדרה וערבה ביהדי אידך שלימותה עבדה [ותירנו דגליא דעתה דבהא לא ניחא לה], ולכאורה ה"נ נימא דהעירוב האחרון יהי עירוב, אלא ע"כ דכיון דלכתחילה הולך לעשות עירוב לכולם כאחד נריך שיהי רק עירוב אחד.

ובחזו"א סי' כ"ו ס"ק כ"ח כ' כדבר פשוט דאין דין חולק את עירובו ב' כלים או ב' בתי אלא כ' חלק מהדירין בכלי אחד והשאר בכלי אחר או בבית אחר, אבל אם כל הדירין יש להם חלק בשניהם ודאי אחד מהם מועיל ואינו מתבטל בשביל האחר, ודלא כמש"כ השע"ת בשם החכ"ז.

וא"ש לפמשכ"ל דסוגיין דמקפיד על עירובו איירי שכ"א נותן את חלקו לדעת הרא"ז ד' והרשב"א, וכ"כ רש"י שם, וה"נ י"ל דחולק את עירובו מיירי כשכ"א נותן את חלקו, וממילא אם חילקו לב' כלים נמצא דחלק מהדירין בכלי אחד והשאר בכלי אחר, אבל כשלכולם יש חלק ב' הכלים או ב' המקומות י"ל דלא איכפת לן. ואף לדעת

בדין טבילת כלי בתוך כלי

16/09/2018nnn

דפריך משום דלישנא דמתני' משמע דמשום טבילה אחינן עלה ולא משום דמכניסו כולו למקוה, ועוד דאם המים נפין ע"ג פי הכלי אף בשאין מכניס כל הכלי לתוך המקוה וכגון שהמים נפין ע"פ הכלי כשעומד סמוך למקוה נמי מהני כ"ש, וכמו שכתב ר"ש להוכיח מכאן דאפי' מקוה סמוך למקוה מהני חיבור כ"ש כשהמים נפין על הכתלים.

מיהו נ"ע דא"כ אמאי אין מטבילין כלי בתוך כלי לקודש גזירה שמא יטביל בכלי שאין צפיו כשפופרת הנוד והא צפיו למעלה לא צריך שפופ"נ וכמו דלא גזרו בסל וגרגותני משום דלא צעין זהו שפופ"נ וכמש"כ ר"ש לקמן מ"ה, ה"נ בטובל בכלי שפיו למעלה, ואין לומר דבאמת לא גזרינן אלא במטהו על נדו דא"כ אדקאמר איכא בינייהו סל וגרגותני עדיפא הול"ל איכא בינייהו כשטובל בכלי שפיו למעלה, וצריך לומר דגזרו בקודש לטבול בכל גוויי אטו יטה הכלי על נדו, ודוקא בסל וגרגותני התירו משום דכולו מנוקב ואין מחזיק מים ובכל גוויי דמטביל זהם לא צריך שפופרת הנוד, מיהו הטובל בכלי טמא אפשר דאף לקודש מהני טבילתן לדעת ר"ש וכמש"כ החוס' שם, דכיון דכלי טמא הוא לעולם לא צריך שפופרת הנוד מטעם מיגו.

ואמנם צריך טעמא למה גרע במכניס כל הכלי למקוה ופי הכלי נצדו או מטה הכלי על נדו דלא חשיבא חיבור ואילו בשוקע הכלי ופיו למעלה הוי חיבור טפי, והא מי המקוה מקיפין את כל הכלי ומ"ש אס פי הכלי רואה פני אויר המקוה או חללו והא כולו במקוה, ואפשר דכל שפי הכלי למעלה בטיל טפי למקוה אצל כשפיו נצדו ואין מי המקוה נפין עליהם אלא נוגעין נצדן לא בטלי כ"כ וחשיבי מונחים בכלי, (ועוד דכשפיו למעלה המים מתערבים טפי עם מי הכלי ונכנסים לה נקל יותר מאילו פיו נצדו).

(א) מקראות פ"ו מ"ב. דלי שהוא מלא כלים, בחגיגה כ"ב ע"א מפרש לה דה"ק דאם צריך להטביל הכלי מהני אפי' תערובות כ"ש דמיגו דסלקי טבילה לכוליה גופיה דמנא סלקא להו נמי לכלים דאית ציה. והנה בר"ש לקמן מ"ה הביא חוספתא דתניא קומקום שהוא מלא כלים והשיקו למקוה אע"פ שפיו נר כל שהוא כלים שבתוכו טהורין הטהו על נדו עד שיהא צפיו כשפופרת הנוד, ופיר"ש דכיון דפיו למעלה והמים נפין על גביו הוי חיבור בכל שהוא אצל כשמטהו על נדו אין מתחבר למעלה אלא מן הנד לכך צריך כשפופרת, ומשמע מדבריו דהא דקומקום מיירי אפי' בכלי טהור ומ"מ כיון שמים נפין ע"ג סגי בכל שהוא, אצל במטהו על נדו אפי' כל הכלי בתוך המים צריך שפופרת, דאין לומר דמיירי בקומקום טמא וטהור משום מיגו דעלתה טבילה לקומקום עלתה לכלים שבתוכו, דא"כ אף כשמטהו על נדו איכא מיגו, ואם מטהו על נדו מיירי בגוויי דאינו טובל כל הכלי במקוה, א"כ לא הוי צריך ר"ש לחלק בין לפיו למעלה ובין נצדו אלא בין כלי טמא לכלי טהור, וכן מבואר נמי דעת ר"ש בספ"ח דטהרות דלמד מתוספתא דקומקום דאף מקוה סמוך למקוה אם מים נפין ע"ג הכותל סגי בתערובות כ"ש דלא גרע מקומקום ואם איתא דדוקא בקומקום טמא ומטעם מיגו ליכא ראייה כלל.

ולפי"ז צריך לומר דהא דמחלק בחגיגה שם בין כלי טמא לכלי טהור מיירי דוקא כשפי הכלי נצדו או דמטהו על נדו בשעת טבילה אצל אם פי הכלי למעלה אפי' בכלי טהור סגי בכ"ש ואין להקשות מאי פריך בגמ' מאי קאמר ואם לא טביל הא בפשוטו יש לומר דשאני בין הטביל כל הכלי דאז מהני חיבור כל שהוא אצל כשאינו מטביל כל הכלי אלא דמטהו על נדו או אם הנקב נצד הכלי ואין המים נפין על פיו צריך שפופרת הנוד, דיש לומר